



# DE TRANSLATIONE

S. BERNVARDI CONFESSO-

RIS PRÆSVLIS DI-

GNISSIMI.



VM ad laudem & gloriam Creatoris & Reparatoris vniuersorum, & ad proximorum profectum quilibet, quod potest, in domum Domini iubeatur offerre, cauendum est, ne quis intra sanctam Ecclesiam fidelium, in conspectu Dei sui vacuus appareat, sed vnusquisque, secundum collatam sibi à Deo gratiam, de bonæ voluntatis thesauro, quantum valet, videlicet proferat, & in nostri Saluatoris gazophylacio saltem cum vidua pauperula, duo minuta voluntariè reponat. At nos exigui & imperiti sermone, quid ad decorem domus Dei dignè possimus exhibere, non habètes, valde pertimescimus, ne inter seruos pigros & mutes numerari debeamus, considerantes tamen, quod ante Dei oculos nunquam vacua est manus à munere, si circa cordis repleta sit bona voluntate, quia multis non possumus vel saltem paucis prodesse volentes ad vtilitatem eorū, qui se sacris lectionibus occupare consueuerunt, & quorum meditatio in lege Domini die ac nocte, consistit, gloriosam sacri corporis Deo dilecti Præsvlis Bernvardi translationem, quam nostris diebus solemni fidelium deuotione celebratam gaudemus, explanare proponimus, de illo utique præsumentes, qui aperuit os muti, & linguas infantium fecit disertas.

Verum, cum de conuersationis eius sanctitate, gestorum magnificentia, & transitu, laudabili bonæ memoriæ Tangmarus Presbyter, diserto satis sermone, plenissimè narrauerit, nos hoc prætermittentes, ad ea tantum stylum vertimus, quæ vel ipsi de miraculis eius vidimus, aut eorum in quibus patrata sunt, probabili relatione cognouimus, vel quæ adhuc, publica fama celebrante, didicimus.

Anno igitur ab Incarnatione verbi Dei Millesimo Centesimo nonagesimo tertio, Cælestinus Papa tertius, sanctæ Romanæ præ-



sedit Ecclesiæ, vir sacrarum litterarum documentis eruditus, habens utique, vnde proferret noua & vetera, ætate grandæuus, colloquij suauitate blandus, & vt paucis dicamus, ipsum cum ætate matura morum adornabat maturitas. Hic discretorum communicato consilio, venerabilem virum Cincium Presbyterum Cardinalem in partes Daciæ destinandum duxit, vt terram speciali priuilegio Apostolorum principi subiugatam, Apostolorum Principi Vicarij vice, reuiferet, & Prouinciæ illius Principes, graui ab inuicem discordia diuisos, ad tranquillitatis statum, & pacis vnitatem, reuocaret. Quod Apostolicæ Legationis mandatum animo prompto, Deo fauente, prudenter executus, cum esset in redeundo, ad ciuitatem Hildensem mensem, quæ se itineri eius offerebat, declinauit, & in Monasterio Beati Michaelis à Domino Theodorico, qui tunc temporis eiusdem Canobis curam gerebat, pariter & à fratribus, hospitio benignè collectus est. His diebus sancta Ciuitas Ierusalem, de qua per Prophetam à Domino dicitur, De Ierusalem Ciuitate quam elegi, veniet vobis auxilium, ciuitas nostri Redemptoris præsentia simul, & sacre passionis eius ac Resurrectionis dedicata triumpho, inscrutabili diuinæ permissionis iudicio, violenta Saracenorum manu tenebatur captiua; & cuidam Saladino ipsius nefariæ gentis Principi, misera seruitute subiugata. Illud etiam viuificum sanctæ Crucis lignum, in quo Saluator pependit, & quod sui sanguinis effusione sacrauit, per manus sceleratorum de sanctuario sancti templi sublatum, & in terram alienigenarum asportatum est. Sepulcrum nihilominus, in quo Redemptor quieuit, & in quo mulieribus Angelicæ visionis ostensa est gloria, sic à Christianorum alienatum est potestate, vt ipsis custodibus, qui ad hoc obseruandum fuerant deputati, exclusis, nulli penitus fidelium ad hoc visitandum accessus pateret, qui tributa reddere Saladino recusaret. Sed, quis huius calamitatis miseriam per singula enumerare sufficiat? Tota terra illa, cui benedixit Dominus, & in qua filius Dei dignatus est nasci, inter homines conuersari, pati, mori, resurgere, celos adire, & super discipulos gratiam paracliti mittere, ac plura visibilibus operari miracula, terra, vbi Prophetarum & Apostolorum sacra viguere præconia, cædibus, rapinis, & varijs oppressionibus, quæ à supradicto tyranno exercebantur, laborabat. Sola ciuitate Tyro superstite, quæ propter sui firmitatem, & propter adiacentis maris latitudinem spatiosam, expugnari non potuit. Veruntamen miserator, & misericors Dominus, misericordiam suam in ira sua non continens, qui nunquam obliuiscitur misereri, cum populo suo, quem diligit, corripit

*Cincius  
Cardinalis  
Legatus  
eius in Da-  
nia partes  
quæ hic  
Dacia.*

*Cincij Le-  
gati com-  
moratio  
Hildesbe-  
mij in Mo-  
nasterio S.  
Michaelis.  
Terra sacra  
est & Hie-  
rosolima à  
Saladino  
capta cla-  
des altius  
repetita  
ab anno  
1187.  
S. Crucis  
lignum  
ablatum.*

*Tyro si-  
perstes.*



corripit & castigat, in hac seueritate piè ac misericorditer egit,  
 multa fidelium millia, magnorum Principum & nobilium cateruas  
 innumeras, ad agendum pœnitentiam de commissis, plures eo-  
 rum ad vitam præsentem termino laudabili concludendam, ter-  
 ræ illius amissionis occasione, clementer inuitans. In hoc vtique  
 facto ad illius Euangelici Samaritani exemplar, Christiano popu-  
 lo propter varias plagas criminum, in illis partibus Ierosolymita-  
 nis quasi semiuiuo relicto, conueniens, antidotum cœlestis medi-  
 cus renouauit: seueritatis vinum simul & oleum pietatis apponens:  
 vt qui in arca tabernaculi virgam, & manna poni præceperat; vnde  
 plebem suo caractere insignitam in amissione terræ sanctæ, virga  
 percuteret, inde in agnitione suæ fragilitatis ac cognitione proprii  
 creatoris, eam quasi baculo sustentaret. Hæc ideo huic opusculo  
 credidimus inferenda, vt facilius clarescat, quantis malorum per-  
 turbationibus illo tempore totus vbique pœne concussus fuerit or-  
 bis, cum neque Regio aliqua, vel prouincia, nec ciuitas quidem exi-  
 steret, quæ non bellis vel seditionibus corampositis, laboraret, vel  
 venturas formidaret. Nam sicut omnia corporis membra solo capi-  
 te reguntur, & in firmato capite, cetera membra a gritudinis incō-  
 moda sentire necesse est, ita postquam ciuitas Ierusalem, vbi Chri-  
 stianæ religionis exortæ sunt primitiæ, prophani principis tyrānidi  
 subiacuit, per omnes fere fines, in quib. vnus Dei frequentatur cul-  
 tus, & maximè, apud Saxoniam prouinciam, rapinarum, incendio-  
 rum, aliarumque enormitatum, exercebatur impietas; vt duris pas-  
 sionibus capiti suo grauato, reliqua sanctæ Ecclesiæ membra non,  
 immerito condolere viderentur. Tunc igitur data est libertas, &  
 resoluta legum frenis ira ruit, vt si vir ille facundissimus ab inferis  
 emergeret, aptius hoc æuo quam suis diebus exclamaret O mores  
 ô tempora. Hac igitur inexplicabilis aduersitatis instātia totus fe-  
 re Hildensemensis Episcopatus destitutus iacebat. Verum supra  
 memoratus Romanæ sedis Legatus, tam diræ cladis violentia coa-  
 ctus, in præfato monasterio per dies aliquot commoratus est. Nam  
 quidā saniori vsi consilio illū affectuosè præmonebant, ne sine potē-  
 tis personæ conductu pcederet, ne forte per quosdam malitiæ mini-  
 stros, insidiarum iacula & laqueos absconditos, qui sibi tenderētur,  
 incurreret. Eorū igitur monitionib. & consilijs acquiescēs, Legatos  
 ad Imperatorē p litteris cōductitijs ab eo impetrādis direxit, quia  
 Hildensemensis Episcopus in multis Imperialib. obsequijs detētus  
 erat, & ideo ei in talib. auxilio esse nō poterat. Quib. ad Imperatoriā  
 maiestātē pfectis, vir honorādus in loco iā sæpe nominato p̄sistens,  
 ampli⁹ q̄ triū hebdomadarum spatiū cōpleuit, nullis alijs nisi sacræ  
 lectio-

Roma Chri-  
 stianorum  
 militiæ ja-  
 cta

Christiano-  
 rum in Eu-  
 ropæ ince-  
 pta bella.

Saxonia  
 annuata.

Cincij Car-  
 dinalis Le-  
 gati vita  
 .. . . .



lectionis studijs inuigilans, ut iam illius Orthodoxi nostri magnæ videlicet sanctitatis viri Hieronymi spiritalis exercitij videretur imitator, aut legēdo semper aliquid aut scribendo. Ad hunc, quotiescunq; qui publicis scelerib<sup>9</sup> implicati essent, veniebāt rogantes, quatenus de iniūcta eis pēnitētia ex cōcessa sibi auctoritate aliquid relaxaret, in his discretē & prudenter se agebat, & primo causam modumq; delicti diligētius perquirēs, iuxta culparum quantitatem cōdonationis gratiā temperabat. Sæpius etiā ad conuentū fratrum accedēs eos, ut erat vir mitissimus, humiliter salutabat, cū quibus Monasteriū ingressus huc illucq; deambulādo situm eius & honestam per omnia dispositionē mirabatur. Accidit ergo, ut vna dierum oratoriū solito ingressus, à fratribus qui præsentes erant, requireret, qui tam magnifici operis fundator extitisset. Cui à fratribus responsum est, quod, à quodā Episcopo magnitudine virtutum egregio, qui ante tēpora sanctæ recordationis Godehardi Episcopi Hildensemensis Ecclesiæ regimen tenebat, idem locus construct<sup>9</sup>, consecratus, & de possessionibus, quæ sibi hæreditariō iure cesserāt, dotatus esset. Præterea, quod in crypta eiusdē Cænobij sacre corporis eius essent reliquiæ recōditæ, adijcientes, q; quædam quæ de p̄bata ipsius cōuersatione cōscripta essent, apud eos haberentur volumina. Qui, dum sup̄ tanti viri nomine studiosius requireret, audiuit quod Bernvvardusei nomē fuerit, & q; de claro Saxonnū sanguine extiterit oriundus. His auditis, Deum qui Sanctos suos glorificat, benedicens, quædā de potiorib<sup>9</sup> eius miraculis in præsentia sui recitari præcepit, diligētius inquirens, si in eadem cōgregatione fratres existerēt, qui aliqua de miraculis ei<sup>9</sup> celebrata vidisēt. Cui, plures è fratrib<sup>9</sup> multa se de his frequēter vidisse, responderūt. Ad hos Apostolicæ Sedis Legatus, si hæc, ait, quæ dixistis, virtutum insignia in præsentia Summi Pōtificis audirentur, non dubiū, quin rationabilē & honestā petitionem optatus prosequeretur effectus, si ab eo beati viri translationem peteretis. Aliquantis dehinc eolutis diebus, cum fratribus capitulum \* ingressus, post dulcia exhortationis eius verba, vniuersi genib<sup>9</sup> ipsius aduoluti supplicabāt attentius, ut quia sua inducti persuasione, pro translatione beati Confessoris promouēda, Legatos ad Romanā destinare proponerent Ecclesiā, eis apud Summū Pontificem pius cooperatores existerent. Illorum precibus admissis, cōsultuit, ut hi, qui certius aliquid de miraculis sancti viri vidissent, aut vera comperissent, relatione in præsentia sui & Domini Bernonis, qui eo tempore Pontificat<sup>9</sup> culmen gerebat, iuramento confirmarent: Impossibile dicēs, ut Ecclesia Romana facilem in huiusmodi negotijs assensū præbeat, nisi

*Criminosi  
& pœnitē-  
tes ad eum  
remedij  
&  
consilij  
caussa  
confugiūt.*

*In S. Berno-  
vardi  
memoriam  
inquiris.*

*Miracula  
eius discen-  
tis.*

*\*Capirolis  
Suadet  
Romæ pe-  
tendam  
translationem, seu  
approbationem  
sanctitatis  
Bernonis  
Episcopi  
attestatio  
& publica  
fides requi-  
ritur.*



de veritate rei plenius antea fuerit instructa. Hic, dum in audien-  
 tia omnium proposuisset, paratos eos & vnanimes inueniens, cum  
 ipsis pariter ad Episcopum accessit, vbi in facie ipsorum & totius Ec-  
 clesie fratres, quæcunq; de virtutibus & signis Beati viri viderant,  
 aut per idoneos testes didicerant, Sacramento præstito, in sacro-  
 sanctis Euangelij, vera esse cõtestati sunt. Quam attestatiõem præ-  
 fatus Cardinalis in scriptum redigi, & tam suo, quam Episcopali sigil-  
 lo, diligentius cõsignari, mandauit. His ita de consilio rationabili-  
 ter ordinatis, Dñs Cardinalis valedicens fratribus, & de impeto sibi  
 ab eis puræ dilectionis obsequio quam plurimum regratiatus, pro-  
 fectus est; Dño Episcopo debita ipsum conducente reuerentia, &  
 in castro suo Wincenburch illum hospitio, excipiente. Cum quo  
 pater Monasterij vsque ad idem castrum processit, & die sequenti,  
 cum ab eo, benedictione petita, ad Monasterium redire pararet, fi-  
 deliter consuluit, vt rebus & impensis præparatis, si forte pro sæpe  
 dicto negotio Romanam visitare vellet Ecclesiam, cum quam cici-  
 tius posset subsequi, non differret. Qui ad cõuentum rediens, om-  
 nem cõsiliij formam, quam ex ore viri venerabilis audierat, in com-  
 muni proposuit. Deliberatione dehinc habita quis ad hoc negoti-  
 um exsequendum mitteretur, vniuersis visum est, vt is qui Patrem  
 congregationis, Legatione fungeretur, congruum esse dicentes, vt  
 super tam celebris negotij, promotione, persona celebris, & ido-  
 nea, mitteretur. Qui primò, infirmitatis suæ considerationem & iti-  
 neris difficultatem opponens, ac imparem se huic labori per omnia  
 iudicans, quod petebatur humiliter, recusauit. Tandem ad ipsorum  
 cohortationem, & precum instantiam, quod virium suarum robur  
 sciebat excedere, concordis & pia petitione deuictus, non dubitauit  
 assumere. Ne quis autem ea, quæ de sacri corporis eleuatione tunc  
 temporis tractata sunt, casu & non potius Dei præordinatione acta  
 fuisse affirmare præsumat, non illa casu, sed ex diuinæ dispositio-  
 nis nutu, & de beati viri voluntate processisse, declarat reue-  
 latio cuidam religiosæ conuersationis ostensa matronæ, quæ me-  
 rito viræ bonæ apud omnes opinionis, bonoque virtutum flagra-  
 bat odore.

*Cincius  
 Wincebur-  
 gi à Berno  
 ne Episcopo  
 accipitur.*

*Theodorici  
 eius Abbas  
 S. Michaelis designa-  
 tur a suis  
 Legatis ad  
 S. A. impe-  
 tranda le-  
 uationis S.  
 Bernwardi  
 di  
 Canoniza-  
 tionis con-  
 silium non  
 temere, sed  
 Deo fauen-  
 te susceptum.*

*Visum ra-  
 tum pia  
 matrona  
 obiectum  
 de leuatio-  
 ne S. Bern-  
 wardi è se-  
 pulcro suo  
 prodicens.*

Hæc sancti Spiritus edocta vnctione, quamuis habitu sæculari  
 tegeretur, sæcularem tamen animum nullatenus gerebat, sed po-  
 tius ieiunijs, vigilijs, elemosynis alijsque Deo acceptis vacabat o-  
 peribus. Hæc beati viri memoriam continuis orationibus frequen-  
 tabat. Accidit ergò, vt nocte sanctissimæ Resurrectionis Domini-  
 cæ, dum solito precibus intenta noctem peruigilem duceret, tan-  
 dem defatigata, sic, vt erat in facie prostrata, iuxta Pontificale  
 sepul-



sepulchrum leniter obdormiret: vidit ergò, quasi aperto sanctuario tecto, & lapidum oppositione deposita, super sepulchri locum, olei liquorem cælitus descendere largissimum, adeo exuberantem, vt magnum Cryptæ spatium suo stillicidio videretur infundere, quæ de rei nouitate mirata, subito quod esset mirabilius aspexit, personam videlicet reuerendi vultus, pontificalibus præparamenti adornatam, de eadem tumba procedere, & talibus eam verbis affari. *Tempus adest mea de terra quo membra leuentur* His dictis, expergefacta, quæ viderat & audierat, non passim omnibus, sed paucis Deumque timentibus ipsius cænobij fratribus, retulit. Quam visionem omni veritate subnixam subsequens visio cõprobauit. Anno eodem, quo sæpius dicta sancti Præsulis translatio celebrata est, quidam de ipsius monasterio seu collegio vir vita laudabilis, vidit p visum quasi Cryptam eiusdem cænobij adoraturus intraret, cui apparuit qualiter de loco, in quo sacri corporis reliquæ seruabantur, fons scaturiret purissimus, qui iam adeo excreuerat, vt ad ostium Cryptæ suo cursu processisset. Miratus ergò, & de ipso manib. hauriens, & ore degustâs, mellis dulcedinem sensit. Qui currens, vt Abbati & fratribus visa nuntiaret, ipsum monasterij patrem in conuëtu fratrum stantem reperit. Cui, dum de noui fontis eruptione narraret, nondum finito sermone, fons ipse vt sibi videbatur, effluxionis suæ largitate, ante faciem ipsorum apparuit; quem videns is, qui Abbati referre venerat, Ecce, ait, Domine, fons ille de quo dixi vobis. Qui vtrique lacrymanti præ gaudio, flexis genibus, Deum à quo, quicquid sanctis virtutis datur, venit, & quasi à lucidissimo fonte procedit, benedixerunt. Dehinc post longas gratiarum actiones, talem Abbas prorupit in vocem. Merito, frater, Deum de vniuersis donis eius benedicimus, quia indubitanter scio, quod de gratia largitatis eius, qui diues est in omnes, meritis dilecti Patroni nostri suffragantibus, nil nobis de reliquo, si Deum timuerimus, deesse poterit. Euigilans, quæ viderat, vt pote vir humanæ laudis fauorem omnino declinans, paucis è fratribus retulit, rogans, quatenus audita silentio tegerent, donec certius cognoscerent, quid de suæ visionis mysterio diuinæ ordinationi fieri placeret. Nos verò, qui hominem nouimus, & hæc de seipso referente audiimus, fidenter quæcunq; vidit, litteris mādamus, & cū ipso quasi cum viro, in quo dolus non erat, rei veritatem contestamur. Hæ geminæ visiones, sicut pene vno & eodem ordine prodierunt, ita sub vno interpretationis tenore intelligi possunt, quia vnus & indissimilis ex his processit effectus. Nam siue olei largitas, vel fontis vbertas largitatem signabat miraculorum, \* quæ \*

*Apparitio  
fontis ab  
alio con-  
spectu per  
visum.*

*Visionum  
interpre-  
tatio.*



Saluatoris gratia, & eius electi merito sic exuberasse videmus; vt non iam tantum in sola Saxonia prouincia; verum etiam in multis mundi partibus celebris eius frequenterur memoria, de quibus, quia nos ad cæptum orationis ordinem properamus, in sequentibus plenius dicemus. Cum ergò, vt superius retulimus, de sacri corporis eleuatione crebrò fratres conferrent, paucis diebus post discessum Cardinalis euolutis, meritis beati Præfulis accidit res mira, pro sui magnitudinis dignitate silentio nullatenus occultanda. Iuuenis quidam non ignobiliter natus in Episcopatu Hildensemensi erat notissimus. Hic in ea, quam præmissimus bellorum instantia, captus ab hostibus, in ciuitatem Brunsvich adductus est. Qui, dū ab eo quam non habebat extorquere vellent pecuniam, pedes eius compedibus onerantes, manus vinculis vinxere ferreis, non quidē eas constringentes, sed longius à se quasi in eculi suspensione ab inuicem extendentes, & clavis quibusdam solidis parieti domus tenacius affigentes. quem sic absque cibi exhibitione per triduum stare coegerunt, diligenter, ne fuga elaberetur, adhibentes custodes. Anxius ergò quid faceret, cum humano destitutus nullum nisi diuinum præstolaretur subsidium, Deus, cuius misericordix non est numerus, qui erigit elisos, & soluit cōpeditos, notis & amicis suis hoc inspirauit, quatenus cum eo, qui tenebatur in vinculis, vouerent, vt si à præsentis instantia periculi mereretur absolui, beati Confessoris memoriam in habitu pænitentiali visiteret; & tantum inopiæ pauperum largiretur, quantum appensum in statera proprij corporis pondus pensaret eleemosynæ; Voto facto, & sancti patris auxilio implorato, multa celeritate ruptis vinculis, & solutis compedibus, mirum in modum custodibus vt olim Helisæi hostibus cecitate percussis, beati viri Patrocini & fugæ confidens præsidio, die medio abscessit incolumis. Gratix dehinc circa se in tantæ necessitatis articulo exhibitæ non immemor, vota fideliter exsoluit; & taliter, vt diximus, rem circa se fuisse gestam, coram fratribus, alijsq; qui aderant fidelibus, in sacris reliquijs iureiurando contestatus est. qui Clero & populo præsentatus, vno & eodem narrationis ordine, diuinæ virtutis opus diligentius & sæpius de mera veritate requisitus, palam omnibus enarravit. Omnes igitur in communi Saluatoris gratiam, qui tali ciuitatem ipsorum dignatus est illustrare patrono collaudantes, hanc optabilem sancti viri translationem vltèrius nõ debere differri, clamabant, præsertim cum illud Deo, qui in Sanctis suis honoratur, & eius electo gratissimum esse, tam euidentis ostensio miraculi declararet. De huius miraculi patratiōe fratres vehementer in Domino gauisi, decreuerunt, quatenus hoc celebre fa-

*Iuuenio-  
bilis Brun-  
svici ca-  
ptus & a-  
strictus mi-  
re S Bern-  
wardi ope  
soluitur &  
liberatur.*

*Et mira-  
culo neces-  
ditur su-  
ditum vene-  
rationis in  
S Bern-  
wardum.*



Etum litteris mandatum, & suo signatum sigillo Apostolicæ sedis Legato præsentaretur, vt tanto feruentius ipsorum negotijs insistere, quanto illud Sancto Dei gratissimum fore, nouitate miraculi, non dubitaret,

His gestis Dominus Abbas rebus, & impensis, quæ ad præfatam Legationem erant necessariæ, preparatis, fratrum se orationi attentius commendans, peregrinatione assumpta, præcedentem subsecutus est Cardinalem; eumque iam in confinij Alpium apud monasterium Schaphus quod latinè Luxouium dicitur, reperit; vbi venerabilis pater Columbanus, vt ex gestis eius colligitur, Deo dignam paucisque imitabilem conuersationem duxit. Cuius aduentu comperto, gauisus valde, in occursum eius processit, & in amplexibus eius diutius immoratus, gratissimum se viæ comitem habere, protestatus est. Qui pariter inde digressi, versus montem Septimum iter direxerunt. quem, cum transitori essent, Andreas quidam Marmoracensis castri, quod huic monti vicinum erat, habitator, armata eis manu occurrens, publicam itineris viam occupauit, eos & res ipsorum hostiliter inuasit; mandatum se ab Imperatore fingens accepisse, ne personam Ecclesiasticam, Romanum adire Pontificem, quæ litteras illo deferret, nullatenus pateretur. Omnibus dehinc sub grauis iuramenti interpositione comminatus est, nisi scripta, quæ apud se habebant ipsius præsentia incunctanter exhiberent, eos mutilare non formidaret. Litteris ergo in communi prelatis, furorem furore cumulauit; & quod dictu nefas est, Vicarium eius, cui ligandi soluendique potestas concessa est, captiuare non timuit: quo in castrum Marmoracense contumeliosè abducto, rebusque suis aduersaria manu distractis, qui in comitatu eius erant, eo relicto, montem Septimum pedites transferunt. At memoratus Abbas montem in quo castrum idem situm est, difficulter ascensens, dictumque malefactorem de suæ legationis causa humiliter expediens, vix obtinuit, vt rerum suarum partem reciperet; data sponione, ne ad partes adiret Italiae, verum ad natale solum, sine retractatione rediret. In tantorum igitur malorum positi discrimine, dum penitus quid facto opus esset, ignoraret, tandem his, qui cum eo erant visum est, vt ad Curientem Episcopum, in cuius Diocesi iam dictæ crudelitatis minister degebat, accederent, si forte ipsius autoritate ad satisfactionem, & rerum suarum restitutionem, inclinari potuissent. Qui non longè à castro digressi quosdam præcipuos eiusdem Ecclesiæ fratres, & Ministeriales obuios habuerunt, qui eos fama vulgâte, sinistro casu turbatos, audierant; & vt ea quæ relatu didicerant, oculata fide cognosceret, ad locum patrati

*Theodericus  
Abbas  
Cincium  
Legatum  
apud Lux  
ouium con-  
sequitur.*

*Septimio  
monte ab  
Andrea  
Marmorac-  
censi Cin-  
cium Lega-  
tus Car-  
din. capti-  
tur & spo-  
liatur.*

*Curientis  
Episcopi  
Minister-  
iales Pra-  
donem non  
sclerunt.*



sceleris properabant. Hi compassione moti super eos, ad virum execrabilem cum ipsis accedentes, Romanæ sedis Legatum iam custodia eiectum repererunt; quem sceleratiraptores instanter vrgebāt, vt celerius abcederet, paucis equis & rebus in parua quantitate sibi restitutis. Zelo igitur Dei vehementer accensū, firmum se pro domo Israel contra aduersarios murum opposuerunt, grauitereque nefarijs inuasoribus comminati sunt; quia nisi viros quos in animæ suæ periculum turbauerant, satisfactione competenti placarēt, excommunicationis in eos non differrent promulgare sententiā. Verum, cum obstinatam eius, vt bestialem per omnia, mētem, nec lenitas monitionis, nec correptionis asperitas, permoueret, præpotens quidā, Rotholfus nomine ex eadē puincia audiens, quæ gesta sunt, cōmotus valde, præfato prædoni mandauit; quia, nisi rebus eorū restitutis, eos in pace, quo vellent pateretur abire, ipse tā enorme scelus non pateretur inultum; adiiciens, si iussis eius nō pareret, diu cū ipso habitū fædus rescinderet, & castrū, de cuius munitione cōfidebat, funditus euersū solo adæquaret. Qui, cōtrario sibi accepto nuntio, importabile præsentiens, si gratiā sui demereretur Domini, prudenter apud se deliberās, quæ violēter abstulerat, magna ex parte restituēs, eos vltius detinēdo, molestare nō præsumpsit. Rebus suis ergo receptis, post dies paucos Mediolanū venientes, apud Ecclesiā beati Ambrosij hospitium habuerūt. Vbi certius eis innotuit, quod grauis inter Romanæ sedis Pontificē, & Imperatorē verteretur discordia. per totā etiam Italiā Imperatoris edictū pendere, vt quicūq; reperti fuissent quod cuiuslibet causæ obtentu, Romanā adire præsumerent, Ecclesiā, cōtumelijs affecti, rebusq; nudati, aut vinculis arctari debere, aut ad propria redire, cōpelli. Quæ persecutionis pcella, in tantū efferbuit, vt Hostiensis Episcopus à Francia rediens, apud Senam oppidū, à satellitibus Imperatoris, omnib. suis antea distractis, in custodia teneretur. Hoc nuntio satis exterriti, ratū duxerunt, vt ab inuicē diuisi, alius per Papiā, & alter per Placentiā transitum haberēt, cautius esse iudicātes hac separatione, si fieri posset, manum declinare aduersariam quam pariter iuncti hostiles denuo experirentur insultus. Qui cum lacrymarū & singultuum amaritudine segregati, post dies paucos, cū senior memoratus Luccam venisset, & nulla ei vltius procedēdi daretur facultas à publico peregrinorum declinans itinere, Pisam ciuitatē opulentissimam adiit, vbi cū nobilioribus ciuitatis de conductu locutus, ab eo alijsq; diuersarū prouinciarū Clericis accepta pecunia, fideliter polliciti sunt, securū & nullius auctoritate infringendū, se, ipsis præbituros conductū. Hos per loca maritima pariter dierū quatuor subsequuti sunt. Verum, cū nec eis p

*Rotholfus  
vir præpo-  
rens in Al-  
pibus libe-  
rat Lega-  
tum.*

*Cincius  
cum Abba-  
te Theodor.  
Mediola-  
num venit.*

*Col. Stini  
cum Hen-  
rico V dis-  
cordia.*

*Hostiensis  
Episcopus  
apud Senas  
in custodia  
abducitur.*

*Pisam ma-  
gno inue-  
rum erro-  
re adit  
Theodori-  
cus Abbas.*



loca illa nulla penitus esset eundi securitas, eo quod dolo & prodicione vnus eorum ductoris, à Domino prouinciæ ipsis infidiæ tenderentur, habito consilio, consultius visum est, propriæ habitacionis larem reuiscere, quam feritate gentis illius, & rerum suarum amissione, periclitari. Quid autem contrarietatis, & molestiæ in redeundo pertulerint, quam difficulter multitudinem militum, quam à tergo imminentem viderunt, euaserint, lectoris parcentes fastidio, sub silentio transeundum, putauimus.

Post diuersos tandem sinistrorum euentuum casus, post solutam cuiusdam castri, in quo se vt hostiles deuitarent impetus, receperant, obsidionem, Pisam reuersi, plures eorum causis, pro quibus iam plurimum laboris & rerum expenderant, renuntiantes, infectis negotijs ad propria repedabant.

Verum iam sæpe dictus Senior, iuxta illud viri sapientis eloquiũ, *Iacta cogitatum tuũ in domino, & ipse te enutriet*, spem omnem & fiduciam in Deo figens, & sacri Præfulis, ob cuius honorem in terris ampliandum, *Exul in ignotis errabat partibus orbis*, sese credens, protectioni, dum, q̄ sibi faciendum restaret, anxio corde reuolueret, nutu Dei, negotiatores quosdam eiusdem ciuitatis mercimonij sui gratia in proximo versus Neapolim ciuitatem Apuliæ nauigaturos, audiuit. Ad hos accedens, & causam suæ peregrinationis aperiens, tutissimũ sibi existere affirmabant, vt labore nauigationis assumpto, eorũ Societati se iungeret, eo quod per vicina Romanæ ciuitatis, pæne ad ipsas Tyberis fauces applicare deberent. Qui gauisus, Deoque, qui non derelinquit sperantes in se, grates exsoluens, vberrimas, eorum acquiescens cõsilio, primo quidem periculis latronum, periculis fluminũ, periculis in falsis ductoribus, postremo periculis in mari pene vsq; ad defectum corporis attritus, Deo tandem Duce, urbem Romanã ingressus est. Sed, quia sedis Apostolicæ Legatus, de quo supra retulimus, necdũ adhuc redierat, ipse litteris eius, quas ad Cardinales, qui ei specialis amicitia vinculo annexi erant, exhibitis, vbi ex earũ ferie intellexerũt quantũ ei præfatus Abbas dilectionis, ac reuerentiæ impenderat, quam plurimũ regratiati, polliciti sunt se causam, p̄ qua Romanã visitasset Ecclesiã, omni qua possent instantia p̄moturos. Dehinc post paucorũ dierũ cursũ, idẽ Legatus, Dei cooperãte gratia, totius pæne Romanæ ciuitatis exceptus occursum, cũ in audientia sumi Pontificis diligentius exposuisset, quãto dilectionis feruore in monasterio ipsius Abbatis, à fratrib. tētus fuisset, maximũ ex hoc fauorẽ adeptus, nõ modicũ, vt post patuit, honoris à Dño Papa cõsecutus est. Statuta postmodũ die, sumus Põtifex de aduentus eius causa inter Cardinales librũ p̄ponens, qui de vita, &

Psal. 54.

Romam au-  
surgit.Cincius Le-  
gatus item  
in urbem  
aduenit.  
Calestinus  
Papa vi-  
tam & mi-  
racula s.  
Bernardi  
di exami-  
nat.

mi. a-



miraculis beati viri conscriptus est, in audientia ipsorum recitari, præcepit. Qui, vbi sanctam eius conuersationem, & virtutum, insignia, compererunt, Deum, qui in sanctis suis mirabilis, & gloriosus est, benedicentes, facilem in tam rationabili, Deoque accepta petitione, præbuere assensum.

*Celestini  
de S. Bern-  
uardi  
cultu de-  
cretum.*

Ad hæc, Dominus Apostolicus, præfatum Seniore[m] taliter alloquitur. Cum te, frater honorande, tibi que subiectos in religionis feruore, & monastici ordinis obseruantia laudabiliter, audiamus, proficere; & cum venerabilem virum Bernvardum quondam Hildensemensem Episcopum Cænobij vestri fundatorem, gloriosam & memoratu dignissimam in terris vitam duxisse, & multis coruscasse miraculis, textu vitæ eius inspecto, indubitanter sciamus, auctoritate Dei, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, dilecti quoque filij nostri Cincij Cardinalis interuentu mediante, qui Legationis suæ tempore multa, vt asserit, à vobis benignitatis expertus est argumenta, iam dictum Reuerendissimum virum in Catalogo Sanctorum amodo numerandum, decreuimus; & sacratissimum corpus eius de terræ gremio erigendum, & inter Sanctorum memorias, veneratione condigna, collocandum. Ad hæc, Senior lacrymatus præ gaudio, pedibus eius gratias acturus, prostermitur; sed assistentium manibus erectus, in oratorium beatæ Mariæ semper Virginis, ducitur; ibique, Deo laudibus exhibitis, tam à Summo Pontifice, quam à Cardinalibus, & maxima Cleri, populique frequentia, beatus Confessor in Sabbato ante Natale Domini solemniter canonizatur.

*Canoniza-  
tio S Bern-  
uardi.*

Litteris dehinc testimonialibus, de his impetratis, alijsque suis negotijs expeditis, licentia, & benedictione à Summo Pontifice accepta, memoratus Abbas, ad propriæ habitationis locum redire maturabat. Cuius aduentu, ciuitas tota spiritali exhilarata gaudio, iucundissimi negotij executorem, iucundo satis excepit occursum, personæ dilectæ sospitati & prospero ad vota successui multo congratulata fauore. Verum, cum ea, de qua supra retulimus, totius Prouinciæ necdum sopita esset turbatio, propter multam rerum penuriam, & angustiam temporis, vsque in annum sequentem placuit suspendi negotium. Sub hac dilatione, meritis Beati Præsulis, ab antiquorum miraculis patrum, non differens, accidit miraculum, eximia sanctitatis eius & pietatis immensæ manifestum satis præbens argumentum.

*Theodorici  
Abbatis  
latus re-  
ditus.  
Translatio  
& leuatio  
ob bellicos  
motus in  
annum se-  
quentem  
dilata.*

*Mortuus  
inter ea pu-  
er S Bern-  
uardi sus-  
fragio re-  
uincit.*

In ipsa ciuitate Hildensemensi, puer non ignotis ortus parentibus, subita ægritudine præuentus, immatura morte decessit; vt est moris in talibus, funeri exequiæ parabantur. Parentes charissima



rissima orbi sobole, post gemitus, & lacrymas interni doloris indices, vicinorum, qui aderant, instinctu, voverunt, vt si suffragio in proximo transferendi Antistitis defunctus vitam reciperet, ipsi cum oblationib<sup>9</sup> eius honorabile sepulchrū, vna cum suscitato gratias acturi, visitarent. Quid plura? parentes paruere consilio, vitæ redditur exanimis, vota soluuntur, & beatus Confessor debitis ab utroque sexu laudibus extollitur, Qui de facto hæsitauerit, multitudinis, quæ aderat, accipiat testimonium. Neque hoc reticebimus, quod anno eodem, sic maturè frugum aliorumque seminū accessit maturitas, vt solita merèdi tempora longè præuenisse videretur, in tantum, vt cetenarij senes nunquā segetes adeo tempestiuè suo collectas æuo, fateretur, hoc nimirum Deo, cuius omnia nutu reguntur, procurate, vt ad iminentē B. Præsulis festiuitatē, actib<sup>9</sup> exoneratus necessarijs lōgius latiusq; liberior popul<sup>9</sup>, occurreret & expeditius feriret: Frequētes etiam, anno toto, à fratribus alijsq; fidelibus, orationes ad Deū porrectæ sunt, vt ea, quæ pro electi sui glorificatione faciēda erant, ad honorē & laudē sui nominis, benigno prosequeretur effectu. Iamq; sacratissimæ Virginis aderat Assumptio, cum non solū, ppter specialem Hildensemensem festiuitatē, verūm etiā pro sanctarum reliquiarum subleuatione, quæ proxima die celebrāda erat, cum diuersarū Ecclesiarum prælatis, inæstimabilis multitudo non tantum de propinquis, & cognitis, sed etiā de remotis terrarum prouincijs certatim confluerāt. Quadie, in Dei laudibus ob venerationem piæ matris eius ritè peracta Dominus Berno Episcopus, cuius auctoritate & ministerio res erat promouenda, sub ipsius noctis crepusculo, secretius ad monasterium, vbi sacra pignora seruabantur, venit; quonam ordine in re diuina procedendū esset, cum fratribus alijsq; grauibus psonis, deliberatur<sup>9</sup>. Verum, cum pro nimietate popularis frequentia, qui præoptatam sacre trāslationis horam, diligentius obseruabant, nulli penitus ad ipsum sepulchri locū adit<sup>9</sup> pateret, placuit, vt remotis omnib<sup>9</sup>, ipse Pater Monasterij cum aliquantis fratribus, alijsq; viris religiosis assumptis, lapidem, qui eidem tumbæ superpositus erat, facerent remoueri, ne post modum in sacri corporis eleuatione, maximus ille cōkursus, mora detineretur inuita. Quo facto, ianuis Ecclesiæ firmissimè seratis, & lapide sublato, sarcophagū satis admodū idoneè sculptum viderunt; quo, præmissis orationib<sup>9</sup>, patefacto, spiritalē & antea incognitū exhalans odorē cœlestis ille thesaurus, Regalibus utique diuitijs incomparabiliter præferendus, apparuit. Nec defuit ille, qui in suo nomine cōgregatis nunquam deesse consuevit Iesus noster, Iesus bonus, cuius gratia visitante cæcitatē humanæ caligo

Messis & frugum & herbæ solita sarris sancti honoribus faues.

Orationum assiduas ante sacri corporis leuationem.

Assumptio B. Virginis dies Hildensemensis Ecclesiæ festiuior.

Postridie Eleuatio sancti Berno.

Multitudinis concurrerunt.

Berno Episcopus moderatur ceremoniā Sepulchrū

Sancti priuatim aperitur.

Odor inuestatus inde manans.

Animarū interiores commotiones à Iesu bono.



detergitur; cuius illustratione, cordis impenitentis, quo in spiritu eius peccatur, duritia mollitur. Videres enim nonnullos corū, qui aderant, dum suas examinant conscientias, in lacrymas resolutos; dumque se cognoscunt, à meritorum eius longè distare præconijs, artus cœlestiū præceptorū olim iugo exercitatos, vix audere cōtingere. Sciebant enim virum nobilitatē carnis, quæ superbiæ fomentum est, intuitu conditoris, & propriæ conditionis humilitate, calcasse. Accedebat memoriæ, hominē castitate Angelicum; nam castitas cum humilitate Angelicæ puritatis est particeps, adeo pudicitiam carnis intra cordis hospitia inuolatā conseruasse, vt ab anis tenerioribus vsq; ad vitæ transeuntis occasum, casus niuei pudoris in expertus, merito cum eis, *qui cum mulieribus non sunt coinquinati sequatur agnum sine macula, quocunq; ierit.* Legerāt nihilominus, Pastorem pijssimum, pauperem quidem spiritu, æternitatis amore manus ad pauperes extēdiffe largissimas. Aduerterunt geminæ *charitatis in qua lex pendet & propheta*, sic in eius pectore conualluisse vigorē, vt non fratrum affectū tenerimū, nec propinquorū lineam charissimā, non affinium aut amicorū nobilitatem, sed cœlestem Dñm, sui hæredem statuerit. Et nunciare cum illis, quorū *Dominus pars hereditatis corū, & quorū funes ceciderunt in præclaris*, centuplum accipiens, immortalitatis dote vestiatur. Sed quid multis moramur? Quod Deus faciendum præordinauerat, hominis erat deuotione adimplendum. Excipiuntur tandem de tumulo membra loco celebriori collocāda, & ad instar Dominici corporis, famuli sui corpus syndone munda inuolutum, mane sequenti, Ecclesia, Prælatorumque præsentefrequentia, reuerenter de terræ puluere subleuatur; & ea hora, qua spiritus veritatis in linguis igneis discipulos visitasse affirmatur, per medium deportatur Ecclesiæ; & tam Cleri quā populi vniuersitas in eius laudem accenditur: Casula etiam sericea beati Præfulis, in qua tot annis scilicet centum septuaginta duobus sepultus fuerat, adhuc recens & incorrupta apparuit, cuius etiam tactu, multi infirmi curati sunt.

Ad Penitentiam & Contritionem.

Ad Pudicitiam & Charitatis studium.

Apoc. 14.

Psalm. 119.

Leuatio sacri pi-gnoris.

Casula serica post 172. annos incorrupta.

Miraculū in Damascena.

Exporra-tio. S. S. S.

Corpore dehinc sacro, cum laudibus & canticis spiritualibus ad



principalem Ecclesiam deportato; ibique missarum solemnibus, pro  
 presentia tanti Patris festiue celebratis, incredibili sexus utriusque  
 stipatum caterua, denuo ad Monasterium refertur. Interea mun-  
 rum diuinorum erga agrotos multiplicantur beneficia.

*Quo ad Ca-  
 thedralem  
 Ecclesiam,  
 ibique sic-  
 eris pera-  
 tis, refer-  
 tur.*

Nempe anus quaedam, multo tempore visu priuata, ob spem re-  
 cuperandi luminis, beati viri praconium interpellabat attentius,  
 statimque sanie ab oculorum loco largius prorumpente, multis in-  
 ruentibus, & testimonium de diuturna caecitate perhibentibus, vi-  
 sum recepit.

*Hinc mira-  
 cula fre-  
 quentari  
 capta.  
 Caca illu-  
 minatur.*

Miles quidam Vdalricus de villa Blithenem principalis Eccle-  
 siae Ministerialis, cum in oculo altero ex igne sacro tumescente,  
 nihil eo videns grauissime torqueretur, ipso die translationis, a-  
 quam beati Pontificis brachiobenedictam, & intrinsecam sibi affer-  
 ri deuotius petiuit; eaque oculi tumorem liniens, mira celeritate  
 vitu recepto, & tumore laxato, sedauit dolorem; Postmodum de  
 rei veritate requisitus, eo quo diximus ordine, remedium conse-  
 cutum, lacrymis vbertim praegaudio fluentibus, protestatus est.

*Nobilis vir  
 ipsa die  
 Transla-  
 tionis ocu-  
 lum recu-  
 perat.*

Item alius maioris Ecclesiae Ministerialis Gerungus nomine, ad  
 idem solemnem festiuitatis gaudium scilicet translationis, cum  
 vxore & liberis aduenerat. Qui, cum post diuinam seruitutis offi-  
 cia, redire domum pararet, in sylua quadam hostium, quos plures  
 habebat, incautus feritate incidit, a quibus captus, & in interiora  
 syluae deductus, ferro ponderoso satis ad arborem eximia magni-  
 tudinis, constrictus est. Cum ergo de viro arctissime vineto, ne se  
 vllatenus effugere posset securiores existerent, & ipsi per nemus  
 liberi passim vagarentur, captiuus ille cum beati Patris, cui se at-  
 tentius ea die commendauit, patrocinium obnixius imploraret,  
 subito ferro quo vinetus fuerat diuinitus confracto, & vinculis,  
 quibus manus eius a tergo ligatae fuerant, disruptis, incolumis ab-  
 cedens vxorem suam, quae pro sui absentia nimia erat amaritudi-  
 ne confecta, ad propria rediens, sua ereptione consolatus est.

*Captiuus  
 ex vinculis  
 ab hostibus  
 mirè laxa-  
 tur.*

Eadem die, ad horam vespertinam, puer septennis a natiuitate  
 caecus, ad tumulum saepe memorati Praesulis lumen recepit. Sed  
 cum fratribus & pluribus, qui aderant, Ecclesiarum Praelatis, de  
 facto non constaret, parentibus pueri, & eis, qui rem nouer-  
 rant ad medium deductis, eorum testimonio plenius certificati  
 sunt.

*Puer caecus  
 sanatur.*

Sacerdos quidam Gerlacus nomine, Canonicus sancti Mauritij,  
 cum nimium esset incredulus eorum, quae de sanctitate & virtuti-  
 bus sancti Bernwardi resonabant, ex diuina dispensatione incidit in  
 languore. Tandem, cum peritissimi medici circūstantias morbi in-  
 uesti-

*Sacerdos  
 incredulus  
 funesto  
 morbo eri-  
 pitur.*



uestigassent, suaserunt vt potius de animæ quam corporis sanitate curam ageret, asserentes, quod hæc species morbi, aut vix aut nullatenus decidi posset. Presbyter itaque præfatus, mortem cum ante oculos audiret adesse, beatum cepit inuocare Bernvardum, vt ei à Deo spatium viuendi obtineret. Cumque hac precum instantia defatigatus, obdormisset, ecce postquam euigilauit, inuenit se ab omni infirmitate liberatum.

*Castrum  
Rauens-  
berg.  
Nobilis viro  
captiuo so-  
luti mirè  
vinculis li-  
bertas à S.  
Bernardo  
offertum.*

Quidam miles deuotus de Padelburne Odalricus nomine, ab inimicis suis captus, & in castrum quoddam sublimissimum, quod Rauensberch dicitur, perductus, custodiae ac vinculis mancipatus est. Qui videns se in magno vitæ discrimine positum, nec vllum patere effugium, toto corde confugit, ad diuinum adiutorium, sanctumque Bernvardum specialiter inuocans, lacrymis & suspirijs obsecrauit, vt eum de presenti liberaret angustia, quatenus per hoc amplius mundo innotescerent eius beneficia. Quadam itaque nocte, vbi custodes obdormisse aduertit, compedem manu tentauit, experiri volens, si qua arte vel industria eximi posset ab illa. Inuenitque ferri duritiem, velut plumbi laminam præter spem molli- tam. Tunc, nemine sciente, & absque difficultate dissoluens omnia vinculorum retinacula, cepit querere vnde facilius euadere posset. agnoscensque omnes exitus diligenter obseratos, committens se omnipotenti Deo, cum beati Bernvardi patrocinio murum scandit, & ab alto desiliit; sed in nullo penitus eum, vel vallis profunditas, vel saxorum subteriacentium asperitas, læsit. Liberatorem ergo suum alacriter, & sine mora expetens, Hildensem venit, peractum circa se miraculum palam omnibus enarrauit; atq; in testimonium peractæ virtutis compedem secum delatam, super beati Pontificis tumbam, pependit.

*Curationes  
pedum &  
omnium.*

Ortus quidam puer in Hildensem Eziæ filius, difortum habens pedem, ita vt longior pedica curuata plantæ videretur contigua, pro quo cum parentes votum fecissent beato Bernvardo, puer recepto pedum officio, patrem ad se ulchrum sanctissimi præsulis est secutus.

Contigit aliquando, vt reliquiæ beati Bernvardi ad villam Brandesleue deferrentur; in qua quædam virgo fuit, quæ ab ortu natiuitatis vnius cruris officio erat priuata. Quæ, cum pro spe sanitatis ante reliquias prosternitur, ceperunt contracti cruris nerui cum tanta vi distendi, vt sonitus audiretur à multis. Ipsa vero doloribus nimis cruciabatur, sed post vnius horæ spatium, integram recepit sanitatem.

Erant quidam miles in eadem villa, qui habebat filium, qui propter



pter alterius cruris breuitatem, sine sustentamine impotens fuit ad eundem. Hic ad beati viri tumbam adductus, cruri debili alteri coæquato, salutem recepit.

Obsessa multo tempore à Dæmone mulier quædam, de Traiecto <sup>Obsessa.</sup> ad beatum Bernvardum ducebatur. Diabolus autem, cum Hil- <sup>1472.</sup> densen appropinquaret, clamauit, se Bernvardi domum non intraturum, eo quod ipse hostis esset acerrimus magistri sui. Fideles verò, cum hæc audissent, trahendo & impellendo nihil penitus potuerunt proficere, donec ipsa de manibus trahentium se excutens, in lacum luto repletum desiliuit, vt dæmon ibi fæminam suffocaret. Quam extractam, vt mundarent extrinsecus, intellexerunt mundatam interius; & cum ingenti gaudio cum suis comitibus ad beati Præsulis sepulchrum peruenit.

Notificatur hoc miraculum plurimis per sequens. In Lubeck quidam Hinricus nomine sedit in mensa cum coniuge sua Mechtilda, hæc mox in furiam conuersa, à multis funibus est ligata, sacerdotes verò & Clerici reliquias apportantes, exorcismos & coniurationes legebant. Tunc Dæmon prorumpens in vocem, clamauit Clerice quid te fatigas, propter te hinc non recedam; quia in furore suo vir eius mihi ipsam tradidit ad inhabitandum. Nam, & ego decem & octo annos in alia muliere mansionem habui, sed quidam me ad quendam Bernvardum trahere volebant, vnde me relinquere eam oportebat. His auditis, necessaria pro itinere ad beatum Bernvardum parauerunt. Omnibus itaque præparatis, Dæmon clamare cæpit: Bernvardum non audire, nec videre audeo, vnde me fugere oportet; & hoc dicto, abcessit: statimque mulier sensum recepit, & gratias suo liberatori egit.

Erat in Thuringia in Denstede vidua quædam Adeldrud nomine, per viginti annos à Dæmone fatigata; quæ ad patrocinium beati Præsulis confugiens, liberata est.

Matrona quædam in Magdeburgh fuit, cuius filie cum in vltimo vitæ spiritu agonizaret, ex diuino instinctu quædam deuota Inlusa eidem persuasit, vt in beati Bernvardi memoriam, pro filie sanitate faceret missam decantari. Cum autem missa decantaretur, ipsa in fra missam beati Præsulis sedulo implorauit auxilium. Cui ab Ecclesia reuertenti filia lata & incolumis occurrit; & continuo cum matre ad beati Bernvardi sepulchrum procedens, quam celeriter esset liberata, patefecit.

Venerabilis quidam sacerdos in Solschen fuit, Reinerus nomi- <sup>Oculo.</sup> ne; qui, cum quadam die pecora minaret de domo, virgæ particula oculo eius infixæ, tanto eum dolore affecit, quod oculum se posse



retinere, minime credebat, qui abiens in aliam villam ad quandam Dei famulam, vt pro eo oraret, & votum beato Bernvardo faceret, completo itaque voto, ad villam suam cum rediret, pristinam sanitatem est in via consecutus.

*Hæmorrhoidis.*

Erat in ciuitate Mindensi pauper quidam Hinricus nomine, qui quadam infirmitate, scilicet sanguinis fluxu, grauius tactus, ita vt ex hoc mortem sibi iam vicinam sibi adesse formidaret, tandem, meritis beati antistitis Bernvardi, qui *pastor & pater pauperum*, communi vocabulo vocabatur, in vita sua, cui se hic pauper cum deuotione & oblatione cerei commendauerat, gratiosè sanatus est. Qui beneficij accepti non ingratus, hoc quod vouerat ad altare sancti viri scilicet Bernvardi, cuius in brachio argenteo seruetur particula, cum debita reuerentia cereo accenso, multis videntibus & Deum laudantibus fideliter persoluit.

*Submersi.*

Ciuis quidam Mindensis, in vigilia sancti Ioannis Baptistæ ad deuastrandum castrenses de Vørenholte in Dominio de Lippia, Wiseram fluuium cum magna populi multitudine per vadum transiens ab aquis rapitur, & pæne, sicut alij septem ex suis, per aquam suffocatis submergitur. Ipse verò sentiens, sibi mortem imminere, beatum Bernvardum, cuius reliquæ apud sanctum Paulum in Minda seruantur, inuocans, & suum humiliter implorans auxilium; & ecce subito rota de curru exiliuit, per cuius adminiculum & beati viri meritis, homo prædictus mortis horrorem, & periculum euasit. Domum igitur reuersus, statuam siue imaginem ceream rotam manibus tenentem ad altare supradictum, prout vouerat, deuotè & humiliter portauit.

*Cruris fracti.*

Vir quidam de Oldendorp de hac felici festiuitate rediens, in foueam profundam lapidei montis cecidit; quo extracto, & in curiam delato, crus in partes con fractum apparuit; qui nimio dolore cogente, se ad patrocinium beati Præsulis contulit; & ecce mox diuinitus remedium sensit. Et quarto die ad tumbam rediens, Deo & beato Bernvardo gratias & laudes egit.

*Captiui liberati.*

Quidam in cellario Hildensem ferro constrictus habebatur; qui sub inuocatione nominis sancti Bernvardi ferrum rupit, & surgens ostium, quo clausus fuerat, aperiri vidit; & nemine se prohibente, vel vidente, ac detinente, prædicta die liberatus, ad tumbam sancti Præsulis cum laude processit.

*Sacerignis.*

Infirmitate valida quædam fæmina per biennium fatigata, & ex

sacro



saero igne in tribus locis tantum infestata, vt auditu iam penitus esset priuata; quæ voto facto ad beatum Pontificem Bernvardum vna parterecepit auditum. Sed, cum votum persoluere cepisset, in altera etiam parte est seruata.

Vxor cuiusdam pauperis apud sanctum Michaelem in Hildensem porcellos octodecim dierum sub strue lignorum sine matre *Porcelli:* per hebdomadam amiserat; quæ, voto facto beato Bernvardo sine nutrimento porcellos per tot dies manentes, in domum suam sanos & incolumes recepit.

Miles quidam in Elze habitabat, qui per aliquot annos vrinæ in- *Syrangus* commodo laborauit, nec medicorum remedijs poterat adiuuari. *vis.* Cuius vxor plena fide, & spe ad translationem nouam ob spem salutis ab eo mittitur, & Ecclesiam sancti Michaelis ingrediens, se ad patrocinium beati Bernvardi contulit; quæ post preces deuotas domum rediens, ab omni priori incommodo reperit maritum penitus liberatum.

Duæ mulieres ipso die translationis, spe recuperandi visum adductæ sunt; sed vna in Præsulem sanctum quasi durius inuecta, *Caca.* pro eo quod diutius clamanti spem paruum haberet, & propterea in vno oculo sanie prorumpente, quasi rupta vena visum recepit: alia autem multis videntibus, & orantibus illuminata est in oculis ambobus.

Vir quidam satis famosus & annosus, Hinricus nomine de Hassia ciuis Caslensis, pro negotijs suis ciuitate exiens, equester ad prædium quoddam, quod suum erat, visitandum in messis tempore. Hic ex improviso irruit in hostes ciuitatis nominatæ; & ab illis capitur, & captiuus ducitur ad castrum incarcerandus. Seditigitur *Captiuus:* mærens in carcere cippo reclusus, & multum famelicus, quia in quinque diebus nihil sibi potus aut cibi ministrabant, debebat enim fame mori. Hic sic anxius, consolatorem nullum habuit: sed & mortem anxius expectauit. Venit autem eidem ad mentem, qualiter sanctus Bernvardus nouiter tunc canonizatus, consolatus est quâ plures tribulatos ipsum inuocantes. Ideo etiam ipse, deuotione qua potuit, voto prius emisso, quod cû oblatione notabili nudipes sepulchrum suum visitare vellet, si eum de carcere dignaretur liberare, & nec carnes comedere proposuit, nisi votum esset adimpletû, Facto igitur hoc voto, dormire capit in mærore suo, & sic quæuit nocte illa. Deniq; euigilans, inuenit se in cæpo peroptimè sibi noto nō longe à Casle ciuitate sua, cuius erat ciuis; & compedes pedum ipsius prope eum. Vnde latus surrexit, & ciuitatem gaudens intravit, & narrauit omnibus, qualiter per meritum sancti Bernwardi Hil-



dennesemensis Episcopi esset de carcere mirabiliter, & miraculose liberatus. Et omnes, qui audierunt cum eo Deum benedicebant, & sanctum Bernwardum, cuius meritis restitutus erat pristinae libertati.

*Mortuus  
puer.*

In Drispensede puer quidam vnicus filius parentum suorum, in foueam cecidit profundam, totoque corpore collisus, & mortuus, extrahitur, vnde parentes multum doluerunt. Mater autem ipsius sepulchrum sancti Bernwardi, maxima cum festinatione & deuotione petijt, & ibidem se prosternens, humiliter supplicauit sanctum Bernwardum, vt filium suum defunctum, precibus & meritis suis resuscitare dignaretur; & facta oblatione ad domum redijt; & filium, quem mortuum planxerat, viuum inuenit, & sanum. Deinde parentes vna cum puero resuscitato ad sepulchrum venerunt, & Dominis sancti Michaelis, nec non & alijs vtriusque sexus hominibus, rem gestam in puero planè narrauerunt, & Deum in Sancto suo laudauerunt.

*Morbus  
mittalis.*

Vir quidam ciuis Brunsvvicensis, dictus Hinricus de Bultzem, illo tempore, quo reliquiae sancti Bernwardi ad Ecclesiam fratrum Prædicatorum ibidem sunt delatae, filium habuit, morbo caduco valde conturbatum; hic audiens prodigia & signa, quae Deus meritis sancti Bernwardi operari dignatus est in mortuis & infirmis, venit cum filio suo infirmo ad Ecclesiam antedictam; & ante reliquias sancti Bernwardi prostratus in oratione, petijt ab eo cum lacrymis, filij sui sanitatem. Denique surgens ab oratione, obtulit super altare argenti partem non exiguam; sicque cum filio suo ad propria reuersus, nunquam deinde morbum caducum passus est. Quapropter parentes ipsius grates maximas Deo & sancto Bernwardo retulerunt.

*Cæcus.*

Eodem etiam tempore, scilicet anno domini millesimo trecentesimo decimo quinto, erat quidam prædiues in Brunsvich nomine Ioannes Grube; hic oculorum dolore sic turbatus est, vt cæcitatem incurreret, & in quatuor annis manus suas minimè videret; hic vt percepit quia reliquiae de corpore sancti Bernwardi ad fratres Prædicatores delatae essent, vocato ad se Priore informari petijt, qua reuerentia vel honore sanctum Bernwardum accedere posset, vt lumen oculorum recipere mereretur; qui à Priore informatus, illuc altera die cum vxore & filijs coram reliquijs sancti Præsulis humiliter opem suam flagitabat. mira res & stupenda. Cum enim prædictus cæcus in annis quatuor manus suas non vidisset, nunc ab oratione surgens, clarè vidit omnia; & clarius quam vnquam, ante cæcitatem viderat; & fratres ibidem præsentem sine baculo visitans, sine du-



ne ductore, & loquebatur singulis; & vnumquemque salutauit & nomine appellauit proprio. Vnde omnes admirati sunt, laudantes Dei clementiam, qui meritis sancti Bernwardi signum fecerat tam euidentem, atque mirificum. Ipse etiam, qui cecus fuerat scilicet Bernwardum, omnibus diebus vitæ suæ in reuerentia habuit, & honore; & quicquid in eleemosynarum largitione & alijs pijs operibus ob honorem sancti Bernwardi expendere poterat, nunquam patiebatur neglectum.

Fœmina quædam fornicaria Hildesheim in lupanari fuerat aliquibus annis. Cui Deo inspirante in Festo Translationis sancti Bernwardi ad mentem venit, vt prandio peracto, visitaret Ecclesiam, & audiret verbum Dei, quod & fecit. Compuncta autem in illo sermone, de peccatis suis capit amarissimè flere. Sed, & finito sermone surrexit, & tens, ad sepulcrum sancti Præsulis properauit, & prostrata ibidem fet vberius, rogans sanctum Bernwardum, vt eam de flagitiosa illa vita eripere & auertere dignaretur; possetque se cum emendatione in melius commutare. Et, completa oratione, surrexit, & prostibulum more solito est ingressa, & paruo post tempore elapso, quadam nocte, ipsa dormiente videbatur sibi astare quidam in Pontificali habitu, vultu decoro, sole splendidior; qui, ait ad eam: surge filia, & exi ciuitatem hanc, in locum quo te Deus direxerit. Quæ surgens mane exiuit per portam indaginis, versus Hannouer properauit, & vltra per ciuitates interacentes pergens, venit ad regalem ciuitatem Lubeck, & inde dirigens viam versus Yuclandiam se conuertit. habebat namque fratrem in vna ciuitatum Yudandia, quæ dicitur Hadersleue, quem visitare proposuit, vt eius consilio ad vitam meliorem se disponeret. Venitque tandem inquandam villam non longè ab Vlenseborch distantem, & pernoctans ibidem, cum quodam diuite Villano permansit. Qui videns eam obsequiosam, cœnam ei præparauit, & mane facta, eam alloquitur, & pro pretio satis competenti in suo ministerio retinuit. Hic autem Villanus priuatus erat vxore, eratque ei substantia non modica. Qui videns eam virilem, & fidelem, in vxorem eam accepit, diligensque eam, dedit ei omnia, quæ habuit, & sic bono fine senio confectus, quieuit. Quæ post anniuersarium viri sui iuuenem opulentum accepit maritum, cum quo habuit omnem charitatem. Sed & meritis sancti Bernwardi hoc in se factum nouit, qui eam etiam ab infamia fornicariæ suæ vitæ, quam prius habuerat, penitus præseruauit. Prædicta autem fœmina hoc deseretulit cuidam sacerdoti in Confessione anno Domini Millesimo quadringentesimo trigesimo primo, sequenti sancti Michaelis die, ad quod Festum

*Prostituta  
ad frugem  
reuocata.*



stum causa deuotionis venerat, ut omni anno facere consueuit, ut Deo & consolatori suo sancto Bernvardo debitas solueret gratiarum actiones.

*de suffoca-  
tione puer  
liberatus.*

Cum puer quidam denarium in ore haberet, & more puerili ludendo, vel in ore voluendo deglutiret, repente præ nimio dolore, & anhelitus diminutione in gutture quasi suffocatus, morti appropinquare cæpit. Cumque candelapro exitu eius accenderetur, & mortem protinus expectarent, statim femina quædam subintulit, dicens; sanctum Bernvvardum inuocare, & offertorium ei promittite, & proculdubio releuamen percipiet. Quid plura? mater pueri tali admonitioni acquiescit. Sanctus Bernvvardus inuocatur, & statim puer de clade mortis liberatus denarium eiecit.

Cetera Miracula sparsim scripta collectaque cum ad proxima nobis sæcula pertinerent, breuitatim consulentes, omisimus.

SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM  
IN SÆCULA.



TRANS-